

Lieta C-289/23 [Corván]¹**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas Reglamenta 98. panta 1. punktu****Iesniegšanas datums:**

2023. gada 25. aprīlis

Iesniedzējtiesa:*Juzgado de lo Mercantil n.º 1 de Alicante (Spānija)***Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:**

2023. gada 25. aprīlis

Prasītāja:*Agencia Estatal de la Administración Tributaria***Atbildētājs:**

A

Pamatlietas priekšmets

Maksātnespējas process – Debitora maksātnespējas procesā (atbildētājs šajā lietā) prasība par neapmierināto parādsaistību dzēšanu ...– Viena no kreditoriem (prasītājs šajā lietā) iebilde pret parādsaistību dzēšanu – Iebildes pamati: (i) debitora ļaunprātīgs nolūks, lūdzot piešķirt šādas tiesības, un (ii) neapmierinātu parādsaistību dzēšanas ierobežotā piemērošanas joma attiecībā uz publisko tiesību prasījumiem

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un juridiskais pamats

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju – LESD 267. pants – Valsts tiesību normu atbilstība Direktīvai (ES) 2019/1023 – Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. un 4. punkts – Tiesības uz parādsaistību dzēšanu – Tiesību uz parādsaistību dzēšanu piemērošanas joma

¹ Šis lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka patiesajam vārdam.

Prejudiciālie jautājumi

1. Šaubas par Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkta interpretāciju.

- 1.1.** Vai Direktīvas 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko liedz tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* [*Texto Refundido de la Ley Concursal*, (Maksātnespējas likuma pārstrādātā redakcija)] 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē, ciktāl šis ierobežojums nebija paredzēts tiesiskajā regulējumā, ar kuru pirms direktīvas transponēšanas tika atzītas tiesības uz parādsaistību dzēšanu un kuru likumdevējs ir ieviesis *ex novo*? Konkrēti, vai valsts likumdevējs, transponējot direktīvu, var noteikt jaunus stingrākus ierobežojumus tiesībām uz parādsaistību dzēšanu nekā tos, kas bija paredzēti agrākajā tiesiskajā regulējumā, it īpaši, ja šis ierobežojums neatbilst nevienam no Direktīvas 23. panta 2. punktā paredzētajiem gadījumiem?
- 1.2.** Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu, *ja desmit gadu laikā pirms pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas pieteicējam ir piemērots sods ar galīgu administratīvu lēmumu par ļoti smagiem nodokļu, sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, vai ja tajā pašā laikposmā ir pieņemts galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, izņemot, ja pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas dienā tas ir pilnībā nokārtojis savas saistības (TRLC 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkts), ciktāl minētais pamats nozīmētu veikt izmaiņas maksātnespējas kredītu klasifikācijas sistēmā?*
- 1.3.** Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē, *ja [...] ir pieņemts galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, izņemot, ja pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas dienā tas ir pilnībā nokārtojis savas saistības, ciktāl šāds apstāklis nav piemērots, lai konstatētu parādnieka ļaunprātīgu nolūku? Šādā nozīmē, vai jebkāda nozīme ir apstāklim, ka viņš nav ticis atzīts par vainīgu maksātnespējas procesā?*

- 1.4. Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta izpratnē attiecībā uz pārkāpumiem vai administratīvajiem aktiem par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, kas ir piemēroti vai izdoti 10 gadu laikā pirms pieteikuma par parādsaistību dzēšanu iesniegšanas, neņemot vērā datumu, kurā ir noticis atbildību izraisošais fakts, un iespējamo nokavēšanos, izdodot administratīvo aktu par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu?
  - 1.5. Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējiem jautājumiem gadījumā, vai Direktīvas 2019/1023 23. panta 2. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, ar ko tiek liegtas tiesības uz parādsaistību dzēšanu, kā tās ir paredzētas *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā, ciktāl valsts likumdevējs nav sniedzis minētā ierobežojuma pienācīgu pamatojumu?
2. Šaubas par Direktīvas 2019/[1023] 23. panta 4. punkta interpretāciju.
- 2.1. Vai Direktīvas 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kāds ir noteikts *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā, kurā ir paredzēti pamati, kas liedz parādsaistību dzēšanas iespējas, kuri nav ietverti iepriekš minētā 23. panta 4. punkta sarakstā? Konkrētāk, vai 23. panta 4. punktā ietvertais pamatu saraksts ir jāinterpretē kā *izsmeļošs [numerus clausus]* vai, tieši otrādi, kā *neizsmeļošs saraksts [numerus apertus]*?
  - 2.2. Ciktāl šis saraksts nav *izsmeļošs [numerus apertus]* un valsts likumdevējs var paredzēt citas atkāpes papildus direktīvā paredzētajām, vai Direktīvas 23. panta 4. punktam ir pretrunā valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta vispārēja norma par to, ka publisko tiesību parādsaistības netiek dzēstas, izņemot ļoti šauri ierobežotos apstākļos un par ļoti ierobežotu summu, neatkarīgi no konkrētā prasījuma, kas izriet no publiskajām tiesībām, veida un rakstura? Konkrētāk, vai šajā lietā ir nozīme tam, ka iepriekšējais tiesiskais regulējums, kā tas ir interpretēts *Tribunal Supremo* [Augstākā tiesa, Spānija] judikatūrā, pieļāva zināma apmēra publisko tiesību parādsaistību dzēšanu un ka transponēšanas norma ir tikusi izmantota, lai ierobežotu parādsaistību dzēšanas piemērošanas jomu?
  - 2.3. Tiesas noliedzošas atbildes uz iepriekšējo jautājumu gadījumā, vai Direktīvas 23. panta 4. punktam ir pretrunā *TRLC* 489. panta

1. punkta 5. apakšpunktā ietvertais valsts tiesiskais regulējums, kurā ir paredzēta vispārēja norma par to, ka publisko tiesību parādsaistības netiek dzēstas (ar atsevišķām atkāpēm, par ko ir nākamais prejudiciālais jautājums), ciktāl tajā publisko tiesību kreditoriem ir noteikts privilģēts stāvoklis salīdzinājumā ar pārējiem kreditoriem?

2.4. It īpaši un saistībā ar iepriekšējo jautājumu, vai ir nozīme apstāklim, ka agrākajā tiesiskajā regulējumā bija paredzēta iespēja dzēst publisko tiesību parādsaistības, tomēr vienīgi attiecībā uz noteikta veida prasījumiem un konkrētiem apmēriem, kas nav piesaistīti reālajam parāda apmēram?

2.5. Visbeidzot, vai Direktīvas (ES) 2019/[1023] 23. panta 4. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka tam ir pretrunā tāda tiesību norma kā *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunkts, ciktāl atbilstoši šai normai parādsaistību dzēšana ir attaisnota, ja tai ir *īpaša nozīme taisnīgas un solidāras sabiedrības izveidošanā, kas ir balstīta uz tiesiskas valsts principu*, un šajā pašā normā ir ietverta atsauce uz publisko tiesību parādsaistībām, nenorādot uz prasījuma konkrēto raksturu? It īpaši, vai šādā nolūkā ir nozīme apstāklim, ka vispārējais pamatojums tiek izmantots gan attiecībā uz parādsaistībām, kas ir uzskaitītas Direktīvas 23. panta 4. punktā, gan attiecībā uz apstākļiem vai prasījumiem, kas nav uzskaitīti minētā punkta sarakstā?

Atbilstošās Savienības tiesību normas

1. Primāro tiesību normas

- 1.1. Līguma par Eiropas Savienību 3. panta 3. punkts.
- 1.2. Līguma par Eiropas Savienības darbību 26. pants.
- 1.3. Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 15. pants (Brīvība izvēlēties profesiju un tiesības strādāt), 16. pants (Darījumdarbības brīvība) un 47. pants (Tiesības uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu).

2. Atvasināto tiesību normas

- 2.1. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2019/1023 par preventīvās pārstrukturēšanas regulējumu, parādsaistību dzēšanu un diskvalifikāciju un ar pārstrukturēšanu, maksātnespēju un parādsaistību dzēšanu saistīto procedūru efektivitātes palielināšanas pasākumiem un ar ko groza Direktīvu (ES) 2017/1132 (Direktīva par pārstrukturēšanu un maksātnespēju) 21. panta 1. punkts un 23. panta 2. un 4. punkts.

3. Judikatūra

- 3.1. Tiesas (septītā palāta) spriedums, 2017. gada 16. marts, *Agenzia delle Entrate/Marco Identi*, C-493/15 (EU:C:2017:219).

Atbilstošās valsts tiesību normas

4. Valsts tiesību normas

- 4.1. 2022. gada 5. septembra *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal* (Likuma Nr. 16/2022 par pārstrādātā Maksātnespējas likuma normu reformu) anotācija (ar šo likumu Spānijas tiesiskajā regulējumā transponē Direktīvu (ES) 2019/1023).
- 4.2. 2020. gada 5. maija *Real Decreto-Legislativo 1/2020, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley Concursal, en su versión modificada por la Ley 16/2022, de 5 de septiembre* (Karaļa Dekrētlukums 1/2020, ar kuru ir pieņemta Maksātnespējas likuma pārstrādātā redakcija, kurā grozījumi izdarīti ar 2022. gada 5. septembra Likumu Nr. 16/2022) 487. panta 1. punkta (1.-6. apakšpunkts) un 2. punkts; 489. panta 1. punkts (1.-8. apakšpunkts) un 3. punkts; un 493. panta 1. punkta 93. apakšpunkts un 2. punkts.
- 4.3. 2003. gada 17. decembra *Ley 58/2003, General Tributaria* (Vispārējais nodokļu likums Nr. 58/2003) 43. panta 1. punkta a) apakšpunkts.
- 4.4. *Código Civil* (Civilkodekss) 7. panta 1. punkts.

5. Valsts judikatūra

- 5.1. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija), Civillietu palātas plēnums, 991. sekcija spriedums, 2019. gada 2. jūlijs (ES:TS:2019:2253).
- 5.2. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija), Civillietu palāta, 1. sekcija, spriedums, 2022. gada 1. decembris (ES:TS:2022:4482).
- 5.3. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija), Civillietu palāta, 1. sekcija spriedums, 2020. gada 10. decembris (ES:TS:2020:4069).
- 5.4. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija), Administratīvās tiesvedības palāta, 2. sekcija, spriedums, 2019. gada 10. jūlijs (ES:TS:2019:2694).
- 5.5. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija), Administratīvās tiesvedības palāta, 2. sekcija, spriedums, 2015. gada 18. novembris (ES:TS:2015:4973), un *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa, Spānija),

Administratīvās tiesvedības palāta, 2. sekcija, spriedums, 2015. gada 9. aprīlis (ES:TS:2019:2694).

5.6. Vairāku Provincas tiesu (*Audiencias Provinciales*) nolēmumi (pieņemti dažādos datumos).

Īss pamatlīstas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 2022. gada 7. jūlijā parādnieks A. (atbildētājs šajā lietā) iesniedza maksātnespējas procesa pieteikumu. Pirms tam parādnieks bija centies panākt ārpustiesas izlīgumu. Maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas brīdī parādnieks deklarēja parādus 537 787,69 EUR apmērā.
- 2 2022. gada 26. jūlijā iesniedzējtiesa izdeva rīkojumu, ar kuru izsludināja maksātnespējas procesu un to izbeidza nepietiekamu aktīvu dēļ.
- 3 2022. gada 28. septembrī parādnieks iesniedza pieteikumu par neapmierināto parādsaistību dzēšanu, lūdzot viņu pilnībā atbrīvot no saistībām, kuras tas nebija spējis apmaksāt maksātnespējas procedūrā.
- 4 2022. gada 14. oktobrī *Abogacía del Estado* [Valsts juridiskais dienests] pārstāvēt *Agencia Estatal de la Administración Tributaria* [A.E.A.T. jeb *Agencia Tributaria*) (Nodokļu administrācijas valsts aģentūra, Spānija), kas ir prasījuma šajā lietā, izvirzīja iebildi pret neapmierināto parādsaistību dzēšanu, pamatojoties uz to, ka pastāv dažādi publisko tiesību prasījumi. Konkrēti, Nodokļu administrācijas valsts aģentūra ziņo, ka papildus deklarētajiem prasījumiem A. ir parādi, kas izriet no publisko tiesību prasījumiem 127 170,56 EUR apmērā. 36 108,97 EUR no pavisam 127 170,56 EUR ir deklarēti kā prioritārie prasījumi, 36 108,97 EUR – kā parastie prasījumi un 75 952,50 EUR – kā pakārtotie prasījumi. Vienlaikus Nodokļu administrācijas valsts aģentūra norāda, ka no pavisam 127 170,56 EUR summa 114 408,09 EUR apmērā atbilst 2017. gada 13. janvāra administratīvajam aktam, kas ir stājies galīgā spēkā, par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, kas tātad ir pieņemts 10 gadu termiņā pirms pieteikuma par neapmierināto saistību dzēšanu. Parādniekam ir arī citi publisko tiesību parādi, kurus nevar dzēst saskaņā ar vispārējo parādu nedzēšanas tiesību normu, kas maksātnespējas tiesiskajā regulējumā pēc Direktīvas (ES) 2019/1023 transponēšanas ir ietverta ar 2022. gada 5. septembra Likuma Nr. 16/2022 redakciju.
- 5 2022. gada 19. oktobrī iesniedzējtiesa pieņēma Nodokļu administrācijas valsts aģentūras celto iebildi.
- 6 2022. gada 3. novembrī parādnieks maksātnespējas procesā iebilda pret Nodokļu administrācijas valsts aģentūras iesniegto prasību.

Pamatlietas pušu galvenie argumenti

- 7 Nodokļu administrācijas valsts aģentūra lūdz iesniegzējtiesu (pirmais prasījums) liegt parādniekam maksātnespējas procesā A. tiesības uz parādu dzēšanu, ciktāl viņam ir izdots galīgā spēkā stājies 2017. gada 13. janvāra administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, kas tāpat ir pieņemts 10 gadu termiņā pirms pieteikuma par neapmierināto saistību dzēšanu, no kā izriet, ka parādnieks, iesniedzot pieteikumu par saistību dzēšanu, ir rīkojies ļaunprātīgi. Administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, kas tika izdots A., izriet no šādiem faktiskajiem apstākļiem: A. agrāk bija komercsabiedrības *INVERSIONES MONIKAPITAL S.L.* direktors[.] Laikā, kad A. bija komercsabiedrības direktors, šī sabiedrība neiesniedza (konkrēti 2010. gadā) atsevišķas PVN deklarācijas, kuras tai bija pienākums iesniegt. Divus gadus vēlāk (2012. gadā) Nodokļu administrācijas valsts aģentūra izdeva paziņojumu par nodokļa uzlikšanu *INVERSIONES MONIKAPITAL, S.L.*, lai šī sabiedrība nomaksātu tās parākus Nodokļu administrācijas valsts aģentūrai. Šis paziņojums par nodokļu uzlikšanu netika pārsūdzēts. Piecus gadus vēlāk, proti, 2017. gada 13. janvārī, Nodokļu administrācijas valsts aģentūra saskaņā ar 2003. gada 17. decembra *Ley 58/2003 General Tributaria* (Likums Nr. 58/2003 – Vispārējais nodokļu likums) 43. panta 1. punkta a) apakšpunktu pieņēma lēmumu par nodokļu saistību uzlikšanu A. kā personai, kas ir atvasināti atbildīga par sabiedrības, kuras direktors bija A., nodokļu parādiem un soda naudām. Minēto saistību apmērs ir 114 408,09 EUR. Kā apgalvo Nodokļu administrācijas valsts aģentūra, lēmums par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu ir stājies galīgā spēkā un līdz ar to tas liedz tiesības uz neapmierināto prasījumu dzēšanu.
- 8 Vienlaikus (otrais prasījums) Nodokļu administrācijas valsts aģentūra lūdz atzīt par nedzēšamiem citus A. publisko tiesību parādus (piemēram, sodus par ceļu satiksmes noteikumu pārkāpumiem), izņemot gadījumus, kad ir piemērojami *TRLC* 489. panta 1. daļas 5. punktā noteiktie ierobežojumi.
- 9 Šie prasījumi ir iesniegti saskaņā ar *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktu (ierobežojumi parādu dzēšanai parādnieka ļaunprātīga nolūka dēļ) un *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktu (ierobežojumi attiecībā uz parādu dzēšanas apjomu), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar 2022. gada 5. septembra Likumu Nr. 16/2022 par Maksātnespējas likuma reformu, ar kuru Spānija valsts tiesību sistēmā ir transponējusi Direktīvu (ES) 2019/1023.
- 10 Parādnieks maksātnespējas procesā iebilst pret Nodokļu administrācijas valsts aģentūras izvirzītajiem prasījumiem. Vispārēji viņš, pamatojoties uz Direktīvu (ES) 2019/1023, apgalvo, , pirmkārt, ka minētās direktīvas mērķis ir panākt pilnīgu parādsaistību dzēšanu; otrkārt, ka direktīvā nav nekas konkrēti paredzēts attiecībā uz publisko tiesību prasījumiem, toties tajā ir izsvērts, ka dalībvalstīm ir jāparedz tiesiskā kārtība, kas veicina pilnīgu parādu dzēšanu, nešķirojot kreditoru veidus; treškārt, lai gan dalībvalstīm saskaņā ar direktīvas 23. panta 2. punktu ir iespēja ierobežot parādu dzēšanu attiecībā uz konkrētiem parādiem, ierobežošanas iespējas ir detalizēti noteiktas un ierobežoti uzskaitītas

(*numerus clausus*) (iespējamo ierobežojumu sarakstā nav ietverti publisko tiesību prasījumi, bet ir iekļauti, piemēram, uzturlīdzekļu parādi); un visbeidzot ceturtkārt, ka Spānijas tiesiskajā regulējumā paredzētā publisko tiesību prasījumu aizsardzība ir pretrunā Eiropas Savienības tiesību aktos noteiktajam mērķim.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu motīvu izklāsts

PIRMKĀRT.- Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu vispārējais konteksts. Spānijas tiesiskā regulējuma par pilnīgu neapmierināto parādsaistību dzēšanu attīstība. Līdzīgais un atšķirīgais šajā lietā uzdotajiem jautājumiem ar tiem, kas ir uzdoti lietās C-687/22 un C-111/23

- 11 **Vispārīgi** saistībā ar šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesa uzsver, ka, ņemot vērā Direktīvu (ES) 2019/1023, šajā lietā rodas nopietnas šaubas par valsts tiesiskā regulējuma, ar kuru šī direktīva ir transponēta Spānijas tiesībās, saderību ar direktīvu. Visu šo iemeslu dēļ Eiropas Savienības Tiesai tiek uzdoti vairāki prejudiciāli jautājumi, kurus iesniedzējtiesa ir sadalījusi divās grupās:
- a. prejudiciālie jautājumi attiecībā uz tiesībām saņemt pilnīgu parādsaistību dzēšanu saistībā ar pareizu Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 2. punkta interpretāciju;
  - b. prejudiciālie jautājumi attiecībā uz pilnīgas parādu dzēšanas piemērošanas jomu saistībā ar pareizu Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punkta interpretāciju.
- 12 Abos gadījumos ir viena kopīga iezīme: publisko prasījumu (jeb publisko tiesību prasījumu) tiesiskais regulējums, ko Spānijas likumdevējs ir ieviesis 2022. gada 5. maija *Real Decreto Legislativo 1/2020* (Karaļa Dekrētlukums Nr. 1/2020), pieņemot 2022. gada 5. septembra *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal* (Likums Nr. 16/2022 par Maksātnespējas likuma pārstrādāto redakciju), ar kuru transponē Direktīvu 2019/1023.
- 13 Iesniedzējtiesas ieskatā ar Likumu Nr. 16/2022 ir piešķirta pastiprināta aizsardzība publisko tiesību prasījumiem – un, iespējams, tas nav saderīgs ar Direktīvu (ES) 2019/1023 ...– divos dažādos aspektos. Pirmkārt, transponējot Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 2. punktu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktā, ciktāl ar noteiktiem publisko tiesību prasījumiem tiek normatīvi definēts labas ticības juridiskais koncepts. Otrkārt, transponējot Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punktu *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā, ciktāl publisko tiesību prasījumiem vispārēji netiekot piemērota parādu dzēšana.
- 14 Turpinājumā ir sniegts īss kopsavilkums par to, kā Spānijas tiesiskajā regulējumā ir attīstīties neapmierināto parādsaistību dzēšanas regulējums

attiecībā uz publisko tiesību prasījumiem. Tiesības uz pilnīgu atbrīvošanu no parādsaistībām (t.s. “neapmierināto prasījumu dzēšana”) Spānijas tiesībās tika ieviestas 2013. gadā, ar grozījumiem tolaik spēkā esošā *Ley Concursal* (Maksātnespējas likums; turpmāk tekstā – “LC 22/2003”) 178. pantā. Prasījumu dzēšanas regulējums tika pilnveidots 2015. gadā ar jaunu LC 22/2003 reformu, pievienojot 178.a pantu. Šajā jaunajā pantā ietvertu regulējumu tiesas ir dažādi interpretējušas. Diskusija judikatūrā būtībā bija par publisko prasījumu dzēšanas tvērumu, kā rezultātā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) 2019. gadā pasludināja ievērojamo Civillietu palātas plēnuma spriedumu (2019. gada 2. jūlijs, *ROJ, STS 2253/2019 - ES:TS:2019:2253*). Saskaņā ar Spānijas tiesību sistēmas raksturīpašībām šis spriedums “radīja judikatūru” šī jēdziena tiesā nozīmē un tādējādi šis spriedums ir kļuvis par tiesību avotu. Šajā spriedumā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) uzskatīja, ka gadījumā, ja parādu dzēšana notiktu ar tūlītēju iedarbību (pretstatā iepriekšējam maksājumu plānam), tiktu dzēsta liela daļa publisko tiesību prasījumu. 2020. gadā Valdība ar 2020. gada 5. maija *Real Decreto Legislativo 1/2020, por el que se aprueba el Texto Refundido de la Ley Concursal* (Karāļa Dekrētlikums 1/2020, ar kuru ir pieņemta Maksātnespējas likuma pārstrādātā redakcija), ieviesa jaunu regulējumu par tiesībām uz parāda dzēšanu, stingrāk ierobežojot iespējas dzēst publisko tiesību parādsaistības, nekā tās bija paredzēts iepriekš minētajā *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) spriedumā. Vairāki tiesneši un tiesas uzskatīja, ka valdības izmantotais legislatīvais instruments (Karāļa Dekrētlikums, ar kuru var veikt grozījumus spēkā esošā regulējumā, bet nevis izveidot jaunu regulējumu) pārkāpj *ultra vires* principu, un nolēma nepiemērot šo jauno regulējumu, tā vietā piemērojot *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa) judikatūrā nostiprināto režīmu. Visbeidzot, 2022. gadā ar Likumu Nr. 16/2022 tika transponēta Direktīva (ES) 2019/1023, un šajā nolūkā tika grozīts *TRLC*. Ar šo pēdējo reformu kopumā tika pastiprināta publisko tiesību prasījumu aizsardzība vai noteikta augstāka līmeņa aizsardzība, kas iesniedzējtiesas ieskatā var nebūt saderīga ar transponēto direktīvu, jo īpaši ar Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 2. un 4. punktu.

- 15 Vēl jāmin, ka šajā lietā uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem **ir gan līdzīgas, gan atšķirīgas iezīmes ar jautājumiem, kas tika uzdoti lietās C-687/22 (Agencia Estatal de la Administración Tributaria) un C-111/23 (Agencia Estatal de la Administración Tributaria)**, ko iesniedza *Audiencia Provincial de Alicante* (Alikantes provinces tiesa, Spānija). Daži šajos abos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu izvirzītie jautājumi pārklājas ar šajā lietā uzdotajiem jautājumiem. Tādēļ atbildes uz minētajās lietās uzdotajiem jautājumiem varētu ietekmēt sniedzamās atbildes šajās lietās. Tomēr atšķirībā no lietām C-687/22 un C-111/23 šajā lietā šaubas par Eiropas Savienības tiesību interpretāciju ir saistītas tieši ar tiesisko regulējumu, ar kuru ir transponēta Direktīva 2019/1023, proti, šaubas ir par 2022. gada 5. septembra *Ley 16/2022 de reforma del texto refundido de la Ley Concursal* (Likums Nr. 16/2022 par Maksātnespējas likuma pārstrādāto redakciju), kas stājās spēkā 2022. gada 26. septembrī. Turpretī lietās C-687/22 un C-111/23 Eiropas Savienības Tiesai tika jautāts par Savienības tiesību interpretāciju saistībā ar Spānijas tiesību aktiem, kas pieņemti pirms Direktīvas (ES) 2019/1023 transponēšanas un kas tika ieviesti pirms

transponēšanas termiņa beigām. Lai gan ar šo agrāko tiesisko regulējumu netika transponēta Direktīva (ES) 2019/1023, tiek norādīts, ka tas varētu būt pretrunā Eiropas Savienības tiesībām, jo tas varētu būtiski apdraudēt Direktīvā (ES) 2019/1023 izvirzīto sasniedzamo rezultātu (tostarp skat. Tiesas spriedumu, 1997. gada 18. decembris, *Inter-Environnement Wallonie ASBL/Région wallonne*, C-129/96, EU:C:1997:628, 50. punkts).

OTRKĀRT.- Šaubas par Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 2. punkta interpretāciju

- 16 **Prejudiciālais jautājums 1.1.** Iesniedzējtiesa uzsver paradoksu, ka Spānijas likumdevējs, transponējot Direktīvu (ES) 2019/1023 (ar Likumu Nr. 16/2022), ir ieviesis stingrāku parādsaistību dzēšanas regulējumu par to, kas bija spēkā līdz transponēšanas normas pieņemšanai. Konkrēti pašreizējā *TRLC* 487. panta redakcija ietver ierobežojumus vai atkāpes no pilnīgas neapmierināto saistību dzēšanas. Viena no šīm atkāpēm, kas ir ietverta minētā panta 1. punkta 2. apakšpunktā un kuras pamatā ir apstākļi, ka *desmit gadu laikā pirms pieteikuma par saistību dzēšanu [...] parādniekam ir izdots galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu* – ir pamats šajā tiesvedībā tam, lai Nodokļu administrācijas valsts aģentūraiebilstu pret A. iesniegto pieteikumu par parādu dzēšanu.
- 17 Iesniedzējtiesas ieskatā runa ir par atkāpi, kurai nav nekādas saistības ar Direktīvas 23. panta 2. punktā ietvērto atkāpju no parādsaistību dzēšanas sarakstu, kas ir sniegts tikai piemēru veidā. No šī piemēra pēc sniegtā uzskaitījuma rakstura izriet īpašs rūpības pienākums, lai nepieļautu, ka dalībvalstis atņem tiesību uz pilnīgu parādsaistību dzēšanu saturu pēc būtības, paredzot pārmērīgi stingru ļaunprātīga nolūka jēdziena definīciju. Turklāt minētā atkāpe Spānijas tiesiskajā regulējumā ir ieviesta kā jauna tiesību norma, jo tā nebija ietverta tiesību normu redakcijās pirms transponēšanas, tas nozīmē, ka tika ieviesta jauna prasība, lai noteiktu, kā ir saprotama “parādnieka laba ticība” (kas ir priekšnoteikums tiesībām uz neapmierināto saistību dzēšanu).
- 18 Iesniedzējtiesa uzskata, ka tiesības uz pilnīgu parādsaistību dzēšanu ir [Savienības] izcelsmes tiesības un valsts tiesiskais regulējums nedrīkst apdraudēt šo tiesību būtisko saturu. Šīs tiesības ir jāinterpretē arī kopsakarā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 15. pantu (tiesības strādāt) un 16. pantu (darījumdarbības brīvība), jo, nesaņemot pilnīgu parādsaistību dzēšanu, uzņēmējiem, kurus pārlieku apgrūtina parādsaistības, nebūs iespējas atsākt uzņēmējdarbību. Visbeidzot tiesības uz pilnīgu parādu dzēšanu ir būtiskas, lai nodrošinātu dinamisku un konkurētspējīgu tirgu, kas, galvenokārt, skar vienoto tirgu.
- 19 **Prejudiciālais jautājums 1.2.** Šis prejudiciālais jautājums ir pamatots, ciktāl šķiet, ka ar *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunktu, kas paredz, ka *parādnieks, kuram desmit gadu laikā pirms pieteikuma par saistību dzēšanu iesniegšanas ar*

galīgā spēkā stājušos administratīvu lēmumu ir piemērots sods par ļoti smagiem nodokļu, sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, nevar saņemt atbrīvojumu no nenokārtotām saistībām, vai ja tajā pašā desmit gadu laikposmā ir pieņemts galīgs administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, ja vien dienā, kad tiek iesniegts pieteikums par parādu dzēšanu, parādnieks nav pilnībā izpildījis savas saistības – tiek mēģināts noteikt publisko prasījumu aizsardzību, kas pārsniedz aizsardzību, kura tiek atzīta maksātnespējas procesā, tādējādi aizklāti mainot maksātnespējas kredītu prioritātes secību.

- 20 Patiešām, šāda redakcija rada skaidru pamudinājumu: uzņēmējs ar pārmērīgām parādsaistībām, kurš ir izdarījis smagu vai ļoti smagu nodokļu pārkāpumu vai ir izdarījis (neatkarīgi no smaguma pakāpes) pārkāpumus sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības jomā, vai kam ir izdots galīgā spēkā stāties administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu, visticamāk, dos priekšroku nolīdzināt savas saistības par šīm pozīcijām pirms pieteikuma par saistību dzēšanu iesniegšanas, jo pretējā gadījumā viņam tiks liegtas tiesības uz visu pārējo saistību dzēšanu. Šādas sekas rodas arī tad, ja maksātnespējas process jau ir pasludināts. Rezumējot, iesniedzējtiesa uzskata, ka *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta redakcijas mērķis nav identificēt negodprātīgu parādnieku, bet gan uzlikt par pienākumu uzņēmējam apmierināt publisko tiesību prasījumus, kurus maksātnespējas procesā būtu grūti apmierināt. Turklāt šāda redakcija rada negatīvu ietekmi uz tirgu, jo parādnieks dos priekšroku nolīdzināt publisko tiesību parādus, nevis izdarīt maksājumus citiem privilēģētajiem vai parastajiem kreditoriem, piemēram, saviem piegādātājiem.
- 21 **Prejudiciālais jautājums 1.3.** Šis jautājums ir balstīts uz nodokļu maksājumu atlīdzināšanas būtību un īpašībām. Iesniedzējtiesa neapšaubā šī mehānisma (kas ir paredzēts *Ley General Tributaria* (Vispārējais nodokļu likums) 41., 42. un 43. pantā) stabilos pamatus, tomēr tā norāda, ka: pirmkārt, nodokļu maksājumu atlīdzināšanas mērķis nepārprotami ir nodokļu iekasēšana un ka tajā netiek ņemtas vērā subsidiārā parādnieka saimnieciskās spējas, bet gan trešās personas, galvenā parādnieka (šajā lietā – komercsabiedrības *INVERSIONES MONIKAPITAL, S. L.*), ekonomiskā kapacitāte, šī iemesla dēļ nodokļu maksājumu atlīdzināšanas pamats nevar balstīties uz vispārēja rakstura “solidaritātes pienākumu”, publisko izdevumu atbalstam; otrkārt, ka subsidiārais parādnieks, pret kuru tiek atvasinātas saistības, pilda nodokļu personīgā personīgā galvotāja funkciju; treškārt, ka pietiek ar komercsabiedrības direktora parastu nolaidību, lai noteiktu atvasināto nodokļu maksājumu atlīdzināšanas pienākumu, šādā gadījumā netiek prasīts ļauns nolūks vai krāpniecisks nodoms; ceturtkārt, ka parastu nolaidīgu rīcību diez vai var uzskatīt par līdzvērtīgu ļaunprātīgam nolūkam, uz ko ir balstīts Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 2. punkts, un, piektkārt, ka saskaņā ar Spānijas tiesībām, lai saņemtu tiesības uz parādu dzēšanu ir nepieciešama iepriekšēja maksātnespējas procesa pasludināšana, un ka acīmredzami A. maksātnespējas procesā nav pasludināts par vainīgu.
- 22 **Prejudiciālais jautājums 1.4.** *TRLC* 487. panta 1. daļas 2. punktā ir noteikts desmit gadu termiņš, kurā nevar saņemt neapmierināto saistību dzēšanu, šo

termiņu skaita no soda uzlikšanas dienas (nodokļu, sociālā nodrošinājuma vai sabiedriskās kārtības pārkāpumu gadījumā) vai no dienas, kad ir izdots galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu. Kā redzams, skaitot šo termiņu, neņem vērā ne brīdi, kad iestājas notikums, kas ir pamatā sodam (proti, pārkāpuma izdarīšanas datums), ne brīdis, kad iestājas notikums, kas ir pamatā administratīvajam aktam par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu (diena, kurā parāds ir radies vai ticis atzīts). Iesniedzējtiesa neuzskata par pamatotu, ka laikposms, kurā var konstatēt parādnieka ļaunprātīgu nolūku, var būt tik ilgs. Iesniedzējtiesas ieskatā tas ir pilnīgi nesamērīgs laikposms. Turklāt laikposms, kurā parādnieks nevarēs saņemt tiesības uz pilnīgu parādsaistību dzēšanu, ir atkarīgs no daudziem faktoriem (tostarp no administrācijas efektivitātes, piemērojot sodus vai izdodot administratīvos aktus), šiem faktoriem nav nekādas saistības ar parādnieka rīcību tirgū. Turklāt nosakot tik ilgus laikposmus, kuru laikā parādnieka saistības netiek dzēstas, viņš, iespējams, būs spiests darboties ēnu ekonomikā. Vienlaikus šī valsts tiesiskā regulējuma sekas ir tādas, ka parādnieku pastiprināti pamudina pēc iespējas ātrāk nokārtot savas saistības šajos aspektos (nomaksāt sodus un administratīvajā aktā konstatētās nodokļu saistības), jo, pretējā gadījumā, parādniekam daudz ilgākā laikposmā tiks liegtas tiesības uz jebkuru citu saistību dzēšanu. No tā izriet, ka publisko tiesību prasījumu stāvoklis jau atkal tiek nostiprināts stipri vairāk nekā pārējiem prasījumiem.

- 23 **Prejudiciālais jautājums 1.5.** Direktīvas 23. panta 2. punktā ir skaidri noteikts, ka jebkādiem aizliegumiem vai ierobežojumiem no direktīvas 20.-22. panta noteikumiem (attiecībā uz tiesībām saņemt pilnīgu parādsaistību dzēšanu) ir jābūt “pienācīgi pamatotiem”. Iesniedzējtiesai Likuma Nr. 16/2022 anotācija, kas ir likums, kurā ir izteikta strīdīgo *TRLC* pantu pašlaik spēkā esošā redakcija, nešķiet pietiekams pamats, lai pamatotu *TRLC* 487. panta 1. punkta 2. apakšpunkta skaidri paredzētos ierobežojumus. Tā kā direktīvas 20. pantā ir noteiktas tiesības uz pilnīgu saistību dzēšanu, direktīvas 23. panta 2. punktā ir noteikts īpašs pienākums sniegt pamatojumu valsts likumdevēja noteiktajiem izņēmumiem, proti, pamatojumu, ar ko attaisno katru konkrēto izņēmumu; nepietiek ar vispārīga rakstura pamatojumu. Tikai šādi var noskaidrot, vai valsts likumdevējs ir ievērojis Kopienas [Savienības] labas ticības jēdzienu. Konkrēts pamatojums ir daudz vairāk nepieciešams tādās tiesību sistēmās kā Spānijas tiesiskajā iekārtā, kurā ir veikta izvēle par labu normatīvam (nevis vērtējošam) labas ticības vērtējumam, šādi gandrīz pilnībā ierobežojot tiesu novērtējuma brīvību. Turklāt normatīvā labas ticības tiesiskajā iekārtā pastāv risks, ka saistībā ar tiesībām uz pilnīgu parādsaistību dzēšanu tiks nostiprināti savstarpēji atšķirīgi un pretrunīgi mērķi. Tas šķiet vēl acīmredzamāk, ja tiesības uz saistību dzēšanu ir atkarīgas no tā, vai iepriekš pastāv galīgā spēkā stājies administratīvais akts par nodokļu maksājumu atlīdzināšanu. Jau tika minēts, ka Spānijas tiesībās šis ir jauns regulējums, kas nav paredzēts Direktīvas 23. panta 2. punkta neizsmeļošajā uzskaitījumā un kura piemērošanai nav nepieciešams konstatēt ļaunprātīgu nolūku vai nodomu, bet vienīgi “nolaidību”. Vai iepriekš minētais atbilst ļaunprātīgai rīcībai, kas tiek prasīta Direktīvā (ES) 2019/1023?

TREŠKĀRT.- Šaubas par Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punkta interpretāciju

- 24 **Prejudiciālais jautājums 2.1.** Šis jautājums ir cieši saistīts ar lietās C-687/22 un C-111/23 uzdotajiem jautājumiem. Jau tika minēts, ka šie pēdējie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz tiesību aktiem pirms direktīvas transponēšanas. Pēc transponēšanas un, ņemot vērā to, ka *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā ir paplašinātas parādsaistību kategorijas, uz ko neattiecas atkāpe, tiek uzskatīts, ka šajā lietā ir nepieciešams vēlreiz uzdot šo jautājumu Eiropas Savienības Tiesai.
- 25 **Prejudiciālais jautājums 2.2.** *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunktā ir noteikta vispārēja norma par to, ka publisko tiesību prasījumus nedzēš. Lai gan pastāv neliels izņēmumu saraksts, tomēr maksimālās summas, ko var dzēst atbilstoši šai normai ir ļoti nelielas. Iesniedzējtiesas ieskatā publisko tiesību prasījumi nav prasījumi, ko Direktīvā atzīst par nedzēšamiem. Arī pirms direktīvas transponēšanas Spānijā publisko prasījumu nedzēšana nebija vispārēja norma. *Tribunal Supremo* (Augstākā tiesa), atsaucoties uz Komisijas 2014. gada 12. marta Ieteikumu par jaunu pieeju neveiksmīgai darījumdarbībai un maksātnespējai un 2015. gada 27. februāra Karaļa Dekrētlikuma Nr. 1/2015 preambulu par otrās iespējas mehānismu, finansiālā sloga samazināšanu un citiem sociāla rakstura pasākumiem, uzskatīja, ka harmoniska pieeja Eiropas Savienības tiesībām runā par labu publisko tiesību prasījumu dzēšanai vai vismaz tādi publisko tiesību prasījumu aizsardzībai, kas nav absolūta. Kā redzams, turpmākā Spānijas tiesību aktu attīstība šajā jautājumā (jo īpaši pēc direktīvas transponēšanas) ir gājusi pretējā virzienā. Iesniedzējtiesai ir nopietnas šaubas par tādas tiesību normas saderību ar Savienības tiesībām, ar kuru tiek veikta vispārēja publisko tiesību prasījumu izslēgšana, neņemot vērā parāda īpašo raksturu vai tā īpatsvaru attiecībā pret kopējām saistībām.
- 26 **Prejudiciālais jautājums 2.3.** Šaubas par iespējamo neatbilstību Direktīvai (ES) 2019/1023 vēl jo vairāk pastiprinās, ja papildus iepriekš izteiktajām šaubām (prejudiciālais jautājums 2.2.) tiek piemināts, ka Spānijas transponēšanas tiesību aktos publisko tiesību prasījumu izslēgšana ir noteikta attiecībā uz visiem publisko kredītsaistību veidiem, neņemot vērā to maksātnespējas prioritāro secību. Iesniedzējtiesas ieskatā *TRLC* 489. panta 1. punkta 5. apakšpunkts tā pašreizējā redakcijā neatbilst vispārējai maksātnespējas sistēmai, rada atšķirīgu attieksmi, kas nav pamatota, un nepamatoti sniedz priekšrocības parastajiem un pakārtotajiem kredītiem salīdzinājumā ar vienāda vai augstāka ranga kredītiem. Tas apdraud ekonomikas konkurētspēju un radīs nepieņemamas konkurētspējas atšķirības starp dalībvalstīm. Iesniedzējtiesa uzskata, ka, atbalstot maksātnespējas sistēmu, pret valsti ir jāizturas tāpat kā pret citiem kreditoriem. Nav pārliecinošu iemeslu uzskatīt, ka gadījumā, ja likums uzliek par pienākumu nenodrošinātajiem kreditoriem atteikties no saviem likumīgajiem prasījumiem, valstij nebūtu jāievēro tie paši noteikumi. Šādu secinājumu neietekmē fakts, ka daži publisko tiesību prasījumi ir atbrīvoti no dzēšanas [ļoti smagu administratīvo sodu gadījumā,

attiecībā uz kuriem ņem vērā prasījuma īpašo raksturu (naudas sods) un parāda raksturu (ļoti nopietns), kas var atklāt parādnieka ļaunprātīgu rīcību]. Šī iemesla dēļ nešķiet pamatots vispārējs noteikums par publisko tiesību prasījumu nedzēšanu.

- 27 **Prejudiciālais jautājums 2.4.** Iepriekš tika minēts (prejudiciālais jautājums 2.2.), ka vispārējā normā par publisko tiesību prasījumu dzēšanu ir daži izņēmumi, bet tikai attiecībā uz ierobežotu publisko tiesību prasījumu sarakstu un ierobežotām summām. Iesniedzējtiesai šķiet, ka šīs ierobežotās summas ir patvaļīgas. Tas ir ierobežojums, kas nav saistīts ar kopējo parāda summu un kas nav pamatots transponēšanas normā. Nav ievērots nekāda veida samērīgums. Šīs summas arī negarantē, ka parādniekam tiek dota otrā iespēja. Iesniedzējtiesa uzskata, ka visi šie elementi iztukšo tiesību uz pilnīgu parādsaistību dzēšanu saturu.
- 28 **Prejudiciālais jautājums 2.5.** Atgriežoties pie jautājuma par tiesību uz pilnīgu atbrīvojumu aizliegumu un ierobežojumu pamatojumu, jāatgādina, ka vienīgais pamatojums ir atrodams transponēšanas tiesību akta, kas ir Likums Nr. 16/2022, anotācijā. Tomēr šis pamatojums attiecas vienīgi uz *TRLC* 489. pantā paredzētajām atkāpēm, nevis uz *TRLC* 487. pantā noteiktajiem ierobežojumiem. Iesniedzējtiesa vēlreiz atkārti iepriekš minētajā anotācijā ietvertā pamatojuma galvenās iezīmes: pirmkārt, pamatojumā ir atsauce uz vispārējiem principiem (tajā ir runa par to, ka *taisnīgai un solidārai sabiedrībai, kas balstīta uz tiesiskas valsts principu, ir īpaši svarīgi, lai tiktu apmierināti noteikti parādi, piemēram, uzturlīdzekļu parādi, publisko tiesību prasījumi, parādi, kas rodas no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas, un parādi, kas izriet no ārpuslīgumiskām saistībām*). Otrkārt, izņēmumi attiecībā uz atkāpi ir ietverti sarakstā, kam ir vienīgi piemēra uzskatījuma raksturs, kas tādējādi sniedz vienādu pamatojumu visiem gadījumiem kopumā, neņemot vērā katra gadījuma atšķirīgo raksturu. Treškārt, publisko tiesību prasījumi šķiet nav nodalīti no *uzturlīdzekļu parādiem, no noziedzīgiem nodarījumiem izrietošiem parādiem un no ārpuslīgumiskās atbildības izrietošiem parādiem*. Šīs trīs kategorijas ir tieši uzskaitītas Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punktā. Tomēr publisko tiesību parādi vai prasījumi nav ietverti direktīvas 23. panta 4. punktā minētajā sarakstā.
- 29 Ņemot vērā iepriekš minēto, iesniedzējtiesa jautā: 1) vai valsts likumdevējs var sniegt pamatojumu kopumā, nevis par katru parādu nedzēšanas gadījumu atsevišķi; 2) vai tāda veida parādsaistībām, kas nav ietvertas Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punktā, piemēram, publisko tiesību prasījumiem, ir nepieciešams norādīt īpašu pamatojumu; un 3) vai norāde uz to, ka *noteiktu parādu apmierināšana ir īpaši svarīga taisnīgai un solidārai sabiedrībai, kas ir balstīta uz tiesiskas valsts principu, ir pietiekams pamatojums Direktīvas (ES) 2019/1023 23. panta 4. punkta izpratnē.*